

یکشنبه ۲۹ تیر ۱۴۰۴ شماره ۸۷۹۱

irannewsapper irannewsapper

باستان شناسان در محوطه ۵ هزار ساله کنارصندل در جیرفت کرمان به سکویی پله‌ای رسیدند که آزمایش های کربن نشان داد ۱۰۰ تا ۳۰۰ سال قدیمی‌تر از قدیمی ترین زیگورات بین النهرین یعنی «اوره» است

تالاب های باستانی «کنار صندل» در معرض نابودی قرار دارند

پنج هزار سال داده اقلیمی در خطر

یادداشت

مجد نادری پژوهشگر پژوهشگاه ملی اقیانوس شناسی و علوم جوی ایران

تالاب‌های باستانی کنارصندل جیرفت که بخشی جدایی‌ناپذیر از یکی از کهن‌ترین تمدن‌های شناخته‌شده جنوب شرق ایران به‌شمار می‌روند، امروز در سایه کاهش منابع آب و نبود مدیریت محیط‌زیستی مؤثر، در معرض نابودی کامل قرار دارند. این در حالی است که براساس یافته‌های دیرینه‌محیط‌شناسی، رسوب‌های این تالاب‌ها حاوی داده‌هایی کم‌نظیر از بیش از پنج هزار سال نوسانات اقلیمی و شواهد روشنی از پیوند میان تغییرات آب و هوایی و فراز و فرود تمدن‌های منطقه هستند. از این منظر، تخریب این بایگانی‌های طبیعی صرفاً از دست رفتن منابع فیزیکی نیست، بلکه به معنای از بین رفتن ابزارهای ضروری برای فهم گذشته و در نتیجه، تضعیف توان برنامه‌ریزی برای مواجهه با بحران‌های اقلیمی آینده است؛ وضعیتی که ضرورت بازنگری در شیوه حفاظت از این محوطه‌ها و بهره‌گیری علمی از ظرفیت‌های آنها را دوچندان می‌کند.

ایران، گنجینه‌ای از پیوند انسان و طبیعت

ایران از کم‌شمار سرزمین‌هایی است که گوناگونی زیستی و فرهنگی آن، جلوه‌ای بی‌همتا از برهمکنش طبیعت و انسان را به نمایش می‌گذارد. ویژگی‌های اقلیمی گوناگون، ساختار زمین‌شناختی پیچیده، تنوع زیستی غنی و نا همواری‌های بی‌بدیل جغرافیایی، زمینه‌ساز انطباق تدریجی انسان با محیط زیست در طول هزاران سال شده است. در هر منطقه از این سرزمین به دلیل ویژگی‌های بومی منحصر به خود، سبک زندگی ویژه‌ای بر مردم تحمیل شده که از شرایط محیطی، منابع طبیعی و بایسته‌های زیست‌بوم تأثیر پذیرفته است. این گوناگونی طبیعی، تأثیری ژرف بر با عنوان Tourise است که سازمان جهانی گردشگری (UN Tourism) آن را برای مقصدهای گردشگری طراحی کرده است. جغرافیا و مقیاس برگزاری این رقابت، شهرها و مناطق با مرزهای مشخص هستند. این مسابقه در حقیقت تداوم مسابقه بهترین روستاهای گردشگری است اما در سطح و ابعادی بزرگ‌تر تا این بار برای اولین بار برترین شهرهای گردشگری دنیا را معرفی کند.

سازمان جهانی گردشگری مسابقه Tourise را رویدادی برای شکل دادن به آینده گردشگری معرفی کرده که هدف اصلی آن دیدن روش‌های خلاق، میزان پایبندی به اصول پایداری در توسعه گردشگری و بهره‌برداری از تمامی ظرفیت‌های انسانی و جاذبه‌های گردشگری است و انتظار دارد تا نتایجی هم‌چون تلاش مقاصد برای ارتقای تجربه بازدیدکنندگان، شناسایی توانمندی‌های مقصدها در ارائه راهکارهای خلاق، پیاده کردن

منجر شوند. از این دیدگاه، بسیاری از تاریخ‌دانان و باستان‌شناسان به اهمیت بازسازی محیط‌های گذشته برای فهم روند تحولات تاریخی و باورهای کهن پی برده‌اند. همچنین پژوهشگران علوم انسانی با تأکید بر پیوند میان انسان و زیست‌بوم، پیامدهای ویرانگر تغییرات اقلیمی جاری و دگرگونی‌های مهیب زیست محیطی اخیر را عاملی تهدیدکننده برای هویت فرهنگی باستان‌شناسی، منظر طبیعی و فرهنگی، به عنوان پاره‌هایی جدایی‌ناپذیر از یکدیگر، برای درک تاریخ تمدن‌های گذشته بررسی می‌شوند.

در ایران، بررسی‌های دیرینه‌محیط‌شناسی در کنار پژوهش‌های باستان‌شناسی به‌طور جدی دنبال می‌شود. این پژوهش‌ها با تکیه بر شواهد برجای‌مانده در رسوب تالاب‌ها و دریاچه‌های مجاور محوطه‌های باستانی، امکان بازسازی محیط گذشته را فراهم می‌کنند. یکی از نمونه‌های باز این بررسی‌ها، پژوهش‌هایی است که در محوطه باستانی کنارصندل جیرفت انجام شده است. این منطقه، با قدمتی بیش از پنج هزار سال، یکی از مراکز تمدنی شناخته‌شده جهان به‌شمار می‌رود. بررسی رسوب‌های تالاب‌های اطراف کنارصندل نشان داده است که منطقه طی چهار هزار سال گذشته، دوره‌های خشکسالی و ترسالی بسیاری را تجربه کرده است. این افت و خیزهای آب‌وهوایی، به‌طور مستقیم در این منطقه تأثیر گذاشته است.

باستان‌شناسی و اقلیم دوروی یک سکه

تخریب محیط زیست و یا ایجاد دگرگونی‌های بنیادین در آن، پیامدهایی فراتر از زیان‌های فیزیکی دارد؛ این دگرگونی‌ها می‌توانند به فروپاشی باورها، تغییر فرهنگ‌های بومی و حتی نهی شدن سنت‌ها و آیین‌ها از معنا و فلسفه وجودی‌شان

مختلف تاریخی، با خشکسالی‌های بسیار سخت روبه‌رو شده و ناتوانی در مدیریت منابع آبی یکی از عوامل مهم افول آن بوده است. بررسی‌های دیرینه محیط‌شناسی در میان‌رودان و پهنه رود نیل نیز گواهی داده‌اند که دگرگونی‌های اقلیمی تأثیر به‌سزایی بر شکل‌گیری یا سرنگونی تمدن‌های باستانی داشته است. به‌عنوان نمونه، بررسی خاک‌های کشاورزی قدیمی در مصر نشان داده است که سیلاب‌های دوره‌ای رود نیل، نقشی بنیادی در تأمین منابع غذایی تمدن‌های باستان داشت. همچنین یافته‌ها ارزش بالایی برای تأثیرات اقلیمی بر تمدن‌های ایران را بیش از پیش برجسته می‌کند. پژوهش‌های مشابهی که در منطقه مرودشت، کنارصندل جیرفت، دریاچه نئور اردبیل یا تالاب‌های کوه‌های کرکس در گاشان انجام شده، نشان می‌دهند که تغییرات زیست‌محیطی نه‌تنها در شکل‌گیری تمدن‌های باستانی نقش داشته، بلکه گاه موجب مهاجرت‌های گسترده جوامع انسانی به مناطق مساعدتر شده است.

هشدار فروپاشی وقتی آب، تاریخ را تهدید می‌کند

با وجود اهمیت پژوهش‌های دیرینه محیط‌شناسی، بسیاری از محوطه‌های باستانی و بایگانی‌های طبیعی مرتبط با آنها در معرض خطر نابودی قرار دارند. یکی از نمونه‌های بارز، تالاب‌های کنارصندل جیرفت

پژوهش‌های دیرینه محیط‌شناسی

پژوهش‌های دیرینه محیط‌شناسی، بخشی از مطالعه پیرامون محوطه‌های باستانی شهر سوخته و کوه خواجه در زابل نیز مشاهده کرد. همچنین، پژوهش‌های بسیاری که در استان اردبیل انجام شده است نشان می‌دهد که تغییر شرایط اقلیمی در اواخر دوران باستان از دلایل مهم فروپاشی اقتصادی ساسانیان بوده است. پژوهش‌های دیرینه محیط‌شناسی نه‌تنها در ایران بلکه در سراسر جهان نقش مهمی در شناخت تاریخ تمدن‌ها و تأثیرات تغییرات اقلیمی بر جوامع انسانی ایفا کرده‌اند. بسیاری از پژوهش‌ها نشان داده‌اند که تغییرات آب و هوایی چه به‌صورت خشکسالی‌های درازمدت و چه افزایش ناگهانی میزان بارش‌ها، تأثیر مستقیمی بر پایداری تمدن‌ها داشته است. یکی از این نمونه‌های تاریخی، تمدن مایاها در قاره آمریکا است که فروپاشی آن با خشکسالی‌های پی‌در پی و بلندمدت ناشی از تغییرات اقلیمی مرتبط دانسته شده است. پژوهش‌های انجام‌شده در رسوب‌های دریاچه‌های منطقه یوگاتان مکزیک نشان داد که این تمدن در بازه‌های

زیست بوم

مناطق جلوگیری کرد. مهم‌تر از این اقدام، تسهیل و گسترش گردشگری علمی است. ایران، با داشتن محوطه‌های باستانی متعدد و تنوع اقلیمی گسترده، می‌تواند نقش مهمی در پژوهش‌های دیرینه‌محیط‌شناسی جهانی ایفا کند. بسیاری از مناطق ایران از جمله جبال بارز، زاگرس، کوهستان کرکس، البرز و کویرهای ایران دارای بایگانی‌های طبیعی ارزشمندی هستند که می‌توانند اطلاعات ارزشمند و برجسته‌ای درباره تغییرات اقلیمی و تأثیر آن بر تمدن‌های گذشته ارائه دهند. ایران، با بهره‌گیری از این فرصت و گسترش همکاری با مراکز علمی بین‌المللی، می‌تواند جایگاه خود را در مطالعات دیرینه محیط‌شناسی در جهان ارتقا دهد. توسعه مراکز پژوهشی تخصصی و برنامه‌های همکاری علمی با دانشگاه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی جهانی، نه‌تنها موجب گسترش دانش دیرینه‌محیط‌شناسی در ایران خواهد شد، بلکه به نگهداری و مدیریت بهتر منابع طبیعی و میراث فرهنگی کشور نیز کمک خواهد کرد. توجه به این پژوهش‌ها نه‌تنها گامی مؤثر در حفاظت از محیط زیست است، بلکه راهی برای پاسداری از هویت فرهنگی و تاریخی این سرزمین نیز خواهد بود. ایران، با توانمندی‌های علمی و تاریخی خود، می‌تواند به یکی از مهم‌ترین مراکز پژوهش‌های بین‌المللی در زمینه دیرینه‌محیط‌شناسی تبدیل شود و نقش مهمی در شناخت تاریخ برهمکنش و پیوند انسان و طبیعت ایفا کند.

منابع یادداشت در روزنامه ایران موجود است

کنارصندل؛ گنجینه‌ای که در سایه فراموشی خاک می‌خورد

سالم‌ترین کتیبه کشف شده در کنارصندل

که در آمریکا انجام گرفت نشان داد که این سکوی پله‌ای بین ۳۰۰ تا ۳۰۰۰ سال قدیمی‌تر از قدیمی‌ترین زیگورات بین‌النهرین یعنی اور است. اما کاوش‌های علمی هم نتوانستند مانع فراموشی شوند. کاوش‌ها متوقف شد و دیگر ادامه نیافت. در میان سکوت و کم‌توجهی، باد و باران و گذر زمان، این محوطه باستانی را می‌بلعد. مجسمه‌ها شکستند، کتیبه‌ها در معرض نابودی قرار گرفتند و طرح‌های توسعه‌ای که به نام پیشرفت اجرا شد، ضربه‌های مهلکی به تن این گنجینه زد. اینجا، در کنارصندل، کتیبه‌هایی کشف شد که نشان می‌دهد مردمان این سرزمین نیز همزمان با مصر و بین‌النهرین، خط و نوشتار داشته‌اند؛ اما کسی صدای این تاریخ را نشنید. خطی که به آن «خط شرق» می‌گویند، هنوز در گرد و غبار فراموشی فرورفته است. چندی پیش بود که شورای روسای بلدوزرها را به جان محوطه کنار صندل انداخت تا روی یکی از مهم‌ترین شواهد فکری بشری روزشگاه بسازد. خبری که آن‌ها از نهاد کارشناسان و فعالان برآورد. اعتراض آنها به توقف طرح توسط وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی انجامید اما خطر را به طور کامل از این محوطه دور نکرد.

زیست بوم - در دل جنوب‌شرقی ایران، کنار رودخانه همیشه خشکیده هلیل‌رود، جایی به نام «کنارصندل» قرار دارد؛ سرزمینی که روزگاری می‌درخشید و امروز خاطره‌ای تلخ و خاک‌خورده است. قصه این خاک، روایت شهری است که هزاران سال پیش نفس می‌کشید؛ شهری که شاید اولین نفس‌های تمدن و نوشتار را در خود داشت. اما امروز، این گنجینه باستانی که باید میراث ما باشد، میان خاک و فراموشی آرام گرفته است.

سال‌ها پیش، سیلابی ناگهانی در دهه ۶۰، گلدانی سنگ صابونی را در گوشه‌ای از قبرستان «مطوط‌آباد» کنارصندل بر جای گذاشت؛ خبری که چون شراره‌ای در دل روستاییان شعله‌ور شد. مردمانی که دست‌هایشان به جای قلم و تیشه، به بیل و کلنگ آشنا بود، به جان خاک افتادند. هزاران گودال کنده شد؛ هزاران شیء و سنگ صابونی که هر کدام حکایت از روزگاری دور می‌کردند؛ روزگاری که پنج هزار سال پیش بود. اما دریا! این هدیه خاک، به جای چراغ راه پژوهش و حفاظت، به کالای در بازار سیاه بدل شد. اشیای تاریخی یکی پس از دیگری در کامیون‌ها بار شد و به بی‌رحمانه‌ترین شکل، از مرزا گذشت؛ به موزه‌های دوردست و مجموعه‌های خصوصی. گنجینه‌ای که باید متعلق به همه ما می‌بود، تکه‌تکه و غارت شد. در دهه ۸۰، گروهی از باستان‌شناسان ایرانی و خارجی به سرپرستی یوسف مجیدزاده، باستان‌شناسان نامی ایران و ساکن فرانسه، به این دیار بازگشتند تا دستانشان را به خاک آغشته و در دل آن سکونتگاه کهن کاوش کنند. آنها شهری عظیم را کشف کردند؛ شهری با بنایی که به گفته کارشناسان، ممکن است حتی از زیگورات‌های بین‌النهرین هم کهن‌تر باشد. می‌تواند نام این بنای پلکانی را سکوی پله‌ای گذاشت. آزمایش‌های کربن ۱۴

چهارمحال و بختباری مقصد گردشگری ماجراجویانه است

جهانی گردشگری، نوبت اعلام منتخبان اولیه ۱۸ شهریور و اعلام پرندگان ۱۷ آبان ۱۴۰۴ می‌باشد. اعطای جوایز نیز همزمان با برگزار بیست و ششمین نشست مجمع عمومی سازمان جهانی گردشگری در عربستان از ۱۶ تا ۲۰ آبان انجام می‌شود. فارغ از اینکه نتیجه چه خواهد شد و آیا شهری از کشور عزیزمان ایران در فهرست نهایی مقصدهای برتر گردشگری شهری دنیا قرار می‌گیرد یا نه، به نظر نویسنده نفس حضور

در این مسابقه جهانی، میل به بین‌المللی شدن، اشتیاق رقابت با شهرها و مقصدهای مشهور دنیا با پذیرش سالانه میلیون‌ها گردشگر و باور به توانمندی‌ها و قابلیت‌های گردشگری، خود دلپایی بر از پیش برنده بودن گردشگری کشور دارد. حتماً انتظار این بود که شهرهای گردشگری‌پذیر چون تبریز، مشهد، تهران، اصفهان، یزد، کرمان و شیراز در این مسابقه شرکت کنند ولی اینکه شهرهای کوچک و ناشناخته ایران مانند شهرکیار در استان چهارمحال و بختباری به دلیل برخورداری از سرچشمه‌های رودخانه خروشان کارون و شکل‌گیری گشت‌های رفتینگ، خود را در دسته گردشگری ماجراجویانه ثبت‌نام کند یا تربت حیدریه، تربت جام، خواف و کلات نادری از استان خراسان رضوی معرفی شوند، در کنار سندج، شهرهای میروان و هورامان که ثبت‌نام کردند یا این‌که بجنورد خراسان شمالی بخواهد در یک مسابقه بین‌المللی شرکت کند، همه این‌ها نمایانگر این است که علاوه بر هویت و اصالت تاریخی- فرهنگی و جاذبیت بی‌بدیل طبیعی که این شهرها دارند، این اعتماد به نفس در مدران گردشگری ایران است که در شرایط توقف جنگ نیز عرق به وطن، میل به دیده شدن، باور به غنای محصولات و داشته‌های گردشگری و انتقال پیام صلح و میهمان‌نوازی ایرانی را به سراسر دنیا دارند. در قالب مأموریت سازمانی نیز این موضوع شکلی از مقاومت و در میدان جنگ بودن به شمار می‌آید که بسیار امیدوارکننده و تحسین برانگیز است. لذا وظیفه است که به همه مدیران سختکوش و ایده‌پرداز وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در استان‌ها درود فرستاد.

نمایش عرق به وطن با مشارکت در مسابقه برترین شهرهای گردشگری دنیا

اصول توسعه پایدار، بسترسازی برای مشارکت تمامی اقشار جامعه و افزایش مشارکت بخش‌های اقتصادی در گردشگری و افزایش میزان درآمدزایی در این صنعت محقق شود.

در این مسابقه شهرها و مناطق منتخب در پنج دسته ذیل با یکدیگر رقابت خواهند کرد:

- بهترین مقاصد تفریحی
 - بهترین مقصد خرید
 - بهترین مقصد هنری و فرهنگی
 - مقاصدی با غذاهای منحصر به فرد و آشپزی محلی
 - بهترین مقاصد ماجراجویانه
- شهرهای ثبت‌نام شده در هر پنج دسته در مراحل مختلفی داوری می‌شوند تا مقصدی که بهترین نمونه مدیریت، نوآوری و عرضه بهترین‌ها را دارد به عنوان مقصد برتر شناخته خواهد شد. برخی از معیارهای انتخاب شهرهای برتر گردشگری عبارتند از:
- تنوع امکانات و تجربه‌های گوناگون برای بازدیدکنندگان
 - نوآوری در ارائه تجارب جدید
 - استفاده از تمام ظرفیت‌های انسانی، قابلیت‌ها و جاذبه‌ها
 - میزان پایبندی مقاصد به اصول توسعه پایدار
 - برنامه‌ریزی مناسب برای دسترسی آسان به امکانات از جمله راهنما و بستر دسترسی آنلاین
 - در دسترس بودن اماکن اقامتی مناسب
 - از نظر فرآیند مسابقه، این شهرها حتماً می‌بایست توسط یک ارگان دولتی که مسئولیت اداره آن‌ها را بر عهده دارند، معرفی می‌شدند لذا دفتر بازاریابی و توسعه گردشگری خارجی معاونت گردشگری وزارتخانه به محض مطلع شدن از این مسابقه،

یادداشت

مسلم شجاعی مدیرکل بازاریابی و توسعه گردشگری خارجی وزارت میراث فرهنگی

در روزهایی که صنعت گردشگری ایران به دلیل اثرات جنگ تحمیلی ۱۲ روزه در بیم و امید قرار دارد و بسیاری از بنگاه‌های آن بویژه آتیهایی که عرضه‌کنندگان خدمات به گردشگران خارجی هستند، فعالیت‌هایشان متوقف شده، اتفاقاتی در جهان گردشگری در حال رخ دادن است که می‌توان از آن‌ها حتی در این شرایط هم بهره برد. یکی از این رخدادها، مسابقه‌ای با عنوان Tourise است که سازمان جهانی گردشگری (UN Tourism) آن را برای مقصدهای گردشگری طراحی کرده است. جغرافیا و مقیاس برگزاری این رقابت، شهرها و مناطق با مرزهای مشخص هستند. این مسابقه در حقیقت تداوم مسابقه بهترین روستاهای گردشگری است اما در سطح و ابعادی بزرگ‌تر تا این بار برای اولین بار برترین شهرهای گردشگری دنیا را معرفی کند.

سازمان جهانی گردشگری مسابقه Tourise را رویدادی برای شکل دادن به آینده گردشگری معرفی کرده که هدف اصلی آن دیدن روش‌های خلاق، میزان پایبندی به اصول پایداری در توسعه گردشگری و بهره‌برداری از تمامی ظرفیت‌های انسانی و جاذبه‌های گردشگری است و انتظار دارد تا نتایجی هم‌چون تلاش مقاصد برای ارتقای تجربه بازدیدکنندگان، شناسایی توانمندی‌های مقصدها در ارائه راهکارهای خلاق، پیاده کردن